

Gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq annikillisinniarlugu sunniiniutissat pillugit nassuiaat

(Ineqarnermut, Attaveqarnermut Angallanermullu Naalakkersuisoq)

Saqqummiussissut

Matumuuna gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsineq annikillisinniarlugu sunniiniutissat pillugit nassuiaat Inatsisartuni oqaluuserineqartussanngorlugu Naalakkersuisut saqqummiuppaat. Inatsisartuni tigulluarneqassasoq neriutigaarput.

Massakkorpiaq silap pissusaanut tunngatillugu nutaamik isumaqatigiissuteqarsinnaaneq pillugu Danmarkip aamma Kalaallit Nunaata akornanni isumaqatiginninniarnert sammineqartorujussuupput. Tassunga atatillugu erseqqissarneqassaaq silap pissusaanut tunngatillugu isumaqatiginninniarnert pisussat aammalu nunani tamalaani isumaqatigiissutigineqarsinnaasut inerneriumaagassaat apequtaatinnagit, Naalakkersuisut gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinnissaa sulissutiginiarmassuk. Taamaattumik nassuiaat una siunissami gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisinnissaanik suliniuteqarnitsinnut ilaavoq pingaaruteqartoq.

Nassuiaat kisimiissanngilaq, maannamulli gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinerup annikillisitsiniarluta suliniuteriikkatsinnut annertuunut atasutut isigineqassaaq.

Suliniuteqarnitsinnut assersuutitut pitsaasutut ukiut kingullit 20-t ingerlanerini erngup nukinganik innaallagissiorfinnik piorsaanitsinnut aningaasaliissutigineqarsimasorpasuit taaneqarsinnaapput. Piorsaaneq ukiuni tulluuttuni ingerlaqqittussaavoq. 1990-ip kingorna erngup nukinganik innaallagissiorfinnik ineriartortitsinitsinni nunatsinni tunisat ataatsimut nalingisa 1 procentiannik ukiumut aningaasaliisarsimavugut. Tamatuma kingunerisaanik innaallagissiornermi gassit silaannarmik kissatsitsisartut aniatinneqartut 1990-ip kingorna sisamararterutip ataatsip missaanik annikillisissimavarput.

Inissiaatinik pitsaanerulersitsineq assersuutissat pitsaasut aapparaat. Ullumikkut illuutitoqqat aserfallassimasut isaterlugit illuutininukimmik sipaarfiusussanik nutaanik sanaartornissarput aalluttorujussuuarput. Assersuutigalugu illuliornermut malittarisassani 2006-imeersuni inissianik iluarsaassinermi nutaanilluunniit sanaartornermi oqorsaasersuinerup piumasaqaatit annertupput. Tamanna innuttaasut akornatsinni inuuniarnermut atugassaqaartitaanitsinnik pitsaanerulersitsivoq, tamatumalu peqatigisaanik gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinitsinnik annikillisitseqataalluni.

Suliniutini allani nukimmik sipaarnissamut qaammarsaanerit nukissiornermilu naatsorsuutininukimmik atuinerup atueriaatsinillu ersarinnerulersitsisunik saqqummiussisalernerit taaneqarsinnaapput.

Taamaattumik nassuiaat maanna Naalackersuisut saqqummiussaas silap pissusaanik pitsaanerulersitsiniarluni suliniuteqarnerup annertusineqarsimasup nangissutigaa. Nassuiaat tunngavigalugu gassit silaannarmik kissatsitsisartut aniatitagut sukut annikillisissinnaanerlutigit paasisinnaanerullissavarput.

Annikillisitsiviusinnaasut annersaat ineqarnermut suliassaqarfiup iluaniittut nassuiaammi naatsorsukkat takutippaat. Nassuiaammili sunniiniutissatut siunnersuutigineqartut atulernerisigut aningaasartuutissat naatsorsuusiornissaat ajornarsimavoq. Taamaattumik nassuiaatip inaarsarneqarneranut peqatigitillugu inissianik kiassaanermi oqorsaasarnermilu sunniiniutissatut toqqarneqartut aningaasartuutitassaannik naliliinermik suliqaarnissaq pillugu ingeniorit suliffeqarfiat siunnersuisartog INUPLAN A/S isumaqatigiissuteqarfigineqarpoq.

Aningaasartuutissat naliliiffigineqarneranni naatsorsueriaatsimut assersuummi takuneqarsinnaavoq, kiassaait uuliatortut ukiut 15-it sinnerlugit pisoqaassuseqartut tamarmik taarserneqassappata, tamanna 400 millioner koruunit missaannik akeqartussaasoq. Tamanna pissappat CO₂-mut sipaarneqartumut ton-imut ataatsimut agguaqatigiissillugu 10.000 koruuningajannik naleqassaaq. Aningaasartuutissanik naliliinermi naatsorsukkat allat ilanngukkaanni assersuutip taassuma takutippaa, sunniiniutissamik taamaattumik aallartitsinissaq akisoorujussuusoq. Allatut oqaatigalugu nutaanik sanaartornermut aammalu erngup nukinganik innaallagissiorfinnut aningaasaliilluni piffissamut ungasinnerusumut aaqqiinissamut naleqqiullugu tamanna niuernikkut pitsaasunnigilaq.

Taamaattumik inissianik kiassarnermut oqorsaasarnermullu sunniiniutissanik aallartitsisoqannginnissaa, tamatumunngali taarsiullugu gassinik silaannarmik kissatsitsisartunik aniatitsinitsinnik annikillisitsiniarluta sunniiniutissanik pitsaanerusunik sunniuteqarsinnaanerunillu ujartuinissarput Naalackersuisut inassutigissavaat. Tamanna pissutigalugu nassuiaammi inassuteqaatigineqartoq alla malillugu atorfilittat Naalackersuisunit qinnuigaavut, suliassaqarfinni nassuiaammi sammineqartuni aningaasartuutissanik naliliinissaq anguniarlugu suliniuteqaqqullugit. Aningaasartuutissanut naliliinerit naammassineqartarnerat malillugu sunniiniutissat assigiinngitsut atulersinneqarnerini periarfissat kingunerisassallu pillugit sukumiisumik oqaloqatigiinnissani Naalackersuisut ataatsimiititaliat attuumassuteqartut peqataatissamaarpaat.

Ilaatigut eqqakkanut ikuallaasarfinit kissap atorneqanngitsup atorluarneqarnerunissaa Naalackersuisut aalajangersimasumik sulissutiginiarpaat. Taamaaliornikkut isumalluutitsinnik atorluanaanerulissuugut aammalu uuliamik eqqussuineq annikillisissallutigu. Taamaalliluta silap pissusaa aammalu nunatta aningaasaqarnera iluaqusissavarput.

Nukissiornermi siunnersortinik suleqatigiinnik pilersitsisoqarsinnaanera misissuiffigeqqissaarneqassasoq nassuiaammi inassutigineqarpoq. Nukissiornermi siunnersortit nukimmik eqqortumik atuinissamut siuarsaasinnaapput, aammalu suliassaqarfinnik, aningaasarpassuunngitsut atorlugit annertuumik appaaffiusinnaasunik nassaarniarnissamut ikiuussinnaallutik. Taamaattumik Naalackersuisut atorfilittat qinnuiginiarpaat nukissiornermi siunnersortinik suleqatigiinnik pilertornerpaamik pilersitsinissamut ingerlatsinissamullu aningaasartuutissat naliliiffigeqqullugit, kiisalu suleqatigiit taamaattut aaqquissuussaanerisa qanoq isikkoqarnissaanut siunnersuuteqaqqullugit.

Akilerartarnermut Atugarissaarnissamullu Isumalioqatigiissitaq 2010-mi akilerartarnerup akitsuusiisarnermullu ilusaata allannguutissaannut siunnersuummik saqqummiussisussaavoq, tassanilu silap pissusaanik pitsaanerulersitsinissap eqqarsaatigineqarnissaa ilaatinneqassaaq.

Tassani nassuiaat, nukimmik atuisarnitsinnik allannguinitSIGUT appaaffigisinnaasatsinnik tikkuussiffiusoq malilluinnarneqarpoq. Taamaattumik siunnersuummik tigusaqarnissaq taassumalu oqaluuserinissaa Naalackersuisut qilanaarisorujussuaat.

Naalackersuisut kaammattutigissavaat ullumikkut nassuiaat pitsaasumik pilersitsiviulluartumillu oqaluuserissagipput, aammalu tamassi silap pissusaata pitsaanerulernissaa anguniarlugu sulii qanoq iliorsinnaanersugut isumassarsianik pitsaasunik saqqummiussissasusi. Aamma periarfissaq iluatsillugu qanoq iliorutta inuiaqatigiit tamatta silap pissusaata pitsaanerulernissaa anguniarlugu oqallinnermi pitsaanerpaamik ilaatinneqarsinnaanersugut pillugu isumassarsianik saqqummiusseqqullusi kajumissaarusuppatsigit.

Taamatut oqaaseqarlutik Naalackersuisut suliap ingerlanneqarnera Inatsisartuni nangeqqitassanngorlugu tunniuppaat.